

some difficulties suppressing their development, social adaptation and academic success. Education by means of entertainment afford to model the reality and "to change it" in the conditions of game situation. Game can provide a moment of entertainment to an education process which is very important while children with special needs education.

Nowadays in some Russian schools foreign methods of teaching children with special needs are widely accepted by teachers and psychologists. Teachers in kinder-gardens and schools use Montessori method, George Cuisenaire's game complexes, Zoltan Dienes's special game, Marianne Frostig's psychological games. Such gaming methods are used quite often in team and individual work at the lessons and after classes times among groups of children with special needs and learning disabilities. Russian teachers using the experience of foreign colleagues, develop own game methods, easing the acquisition of writing, counting, reading for children with special needs, transforming serious study into funny game. Among them the most effective are: Nikolay Zaytcev's special cubes for teaching reading, Evgeniy Chaplygin's dynamic cubes, Boris and Elena Nikitins' game complexes for developing the skills of construction and logical thinking, Elena Danilova's toys, Valeriy Rudenko's brain-crackers, Viktor Kaie's (an inventor) games, Vyaceslav Voskobovich's special didactic game.

In solving the problems of inclusive education in Russian schools are widely used computer game programs: «Peace outside your window», «Games for Tigr», «Sunny Castle»" logopaedic simulator «Delfa-142». The use of computer gaming technology in the educational process of inclusive school facilitates the assimilation of children with special needs educational content subjects. All the discussed methods are easy to adapt not only in the process of education but also in leisure activities of children with special needs. The methods can be applied in team-work as well as individual, changing the atmosphere of education into entertainment. Game complex using in inclusion education process of class/school make study easy and help children with special needs to improve the results and achievements.

Key words: *game, Pedagogic Potential of Game, computer game programs, child with special needs, inclusive education.*

УДК 371.4(4-15)

В. М. Синьов

Інститут корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М. П. Драгоманова

М. К. Шеремет

Інститут корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М. П. Драгоманова

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

У статті розглядається проблема модернізації підготовки кваліфікованих спеціалістів для роботи в нових умовах спеціальної освітньої системи. Здійснено аналіз становлення системи корекційної освіти в Україні; визначено основні напрями її вдосконалення (реформування) та виявлено причини кризового стану освіти осіб з особливими освітніми потребами. Метою статті є визначення основних тенденцій модернізації підготовки корекційних педагогів в умовах сьогодення.

На основі експериментальних досліджень, проведених фахівцями Інституту корекційної педагогіки та психології, визначений новий зміст і форми підготовки спеціалістів нової формації, а саме: нові навчальні плани з урахуванням підготовки до роботи з дітьми з аутизмом та комплексними порушеннями; розробляються нові

організаційні форми навчання; однією з яких є дистанційна, що особливо необхідна для студентів-інвалідів, кількісний склад яких має стійку тенденцію до збільшення.

Ключові слова: модернізація підготовки, корекційна освіта, реформування корекційної освіти, комплексні порушення розвитку, Інститут корекційної педагогіки та психології.

Постановка проблеми. Розвиток національної системи спеціальної освіти впродовж усіх історичних періодів безпосередньо пов'язаний із:

- 1) соціально-економічними умовами в країні;
- 2) політичним станом державності стосовно до осіб з тими чи іншими порушеннями;
- 3) законодавством у сфері освіти і прав людини;
- 4) станом дефектологічної науки як інтегративної галузі наукових знань (мається на увазі єдність медицини, психології і педагогіки).

У межах нашого дослідження вважаємо за доцільне здійснити невеликий екскурс про стан системи спеціальної освіти в період 90-х років ХХ ст. Цей період безпомилково можна визначити як кризовий для державної системи спеціальної освіти і корекційної педагогіки як науки, для якої було характерним:

- охоплення системою спеціальної освіти лише частки дітей із порушеннями розвитку;
- вилучення з системи освіти дітей зі складними вадами і глибокими порушеннями в розвитку;
- безваріативність форм спеціальної освіти;
- примат освітнього стандарту над особистістю дитини;
- відсутність сучасної ранньої діагностики й диференційованої професійної допомоги дітям раннього віку (приклад – операції вроджених незрощень губи та піднебіння (діти з ринолалією)), визначення дошкільного закладу для дітей із заїканням, дизартрією (у комплексі ДЦП) тощо).

Фактично, це завдання, які необхідно вирішувати та для вирішення яких слід упроваджувати роботу за певними напрямками, – готувати висококваліфікованих працівників.

Дефектологічна наука забезпечила диференційоване навчання дітей різних категорій у межах національної державної системи.

Інститут корекційної педагогіки та психології готує фахівців для роботи з дітьми за різними нозологіями. Більше того, в Україні це єдиний заклад, який готує спеціалістів зі спеціальної психології (за нозологіями), з ортопедагогіки, учителів інклюзивної освіти, фахівців для роботи з дітьми різного рівня інтелектуального розвитку та раннім дитячим аутизмом, консультантів для психолого-медико-педагогічних консультацій (ПМПК).

Методологія та теоретичні основи вирішення поставлених завдань визнаються зарубіжними спеціалістами.

Аналіз актуальних досліджень. За останні десять років, завдяки новітнім установкам держави, досить в екстремально короткий історичний термін були розімкнені межі ізольованої системи навчання дітей із порушеннями в розвитку, ліквідовані соціально-політичні та ідеологічні перетини, що стримували розвиток системи спеціальної освіти як системи допомоги і розвиваючого навчання: з'явилися приватні благодійні ініціативи; фактично був дозволений вибір форм навчання і їх створення; стала можливою побудова нових форм освітніх структур: від дошкільної – до вищої школи.

В історичній перспективі можна відмітити, що буквально в межах 2–3 років принципово змінилася держава і соціальне замовлення, суспільство, батьки. Спеціалісти суміжних галузей, які раніше ніколи «не помічали» дітей із порушеннями психофізичного розвитку та їхніх проблем, стали вимагати від дефектологів негайно науково-методично забезпечити нові соціальні установки на всіх рівнях і в усіх аспектах:

- рання діагностика;
- новітні форми навчання – їх структура та зміст;
- нові стандарти всіх освітніх рівнів;
- підготовка висококваліфікованих спеціалістів (для всіх освітніх рівнів).

Але, якщо на сьогодні критикувати недоліки спеціальної освіти, то це не стільки недоліки дефектологічної науки, скільки результати культурно-історичних, ідеологічних і економічних аномалій розвитку країни, де, по суті, в самій системі вже були закладені певні протиріччя.

Метою статті є визначення основних тенденцій модернізації підготовки корекційних педагогів в умовах реформування освітньої галузі.

Виклад основного матеріалу. Абсолютно очевидно, що дефектологи і науковці, спеціалісти-практики не могли в один день змінити спеціальну освіту, її структуру, зміст, змінити підготовку у вищій школі і саму вищу школу. Більше того, і про це необхідно зазначити, що в окремих аспектах (рівнева підготовка у виші, стандарти вищої школи, відкриття нових кваліфікацій, відкриття аспірантури, докторантури тощо) значно раніше, ніж в інших галузях, дефектологи розуміли весь комплекс проблем, які вимагали негайного вирішення, передусім, в аспекті фундаментальних досліджень і ретельної їх апробації. Саме тому дефектологи-науковці принципово не хотіли брати участь у нагальному введенні інновацій, пропонуючи державі скоординований плановий вихід із кризи. Об'єктивні труднощі негайного вирішення надзвичайно складних завдань привели до того, що всі нагально стали критикувати дефектологію як науку: від назви, термінів, форми, структури і змісту навчання. Усі стали «розумітися» в дефектології. Пішов шквал кандидатських дисертацій, які захищалися не дефектологами і не у відповідних спеціалізованих радах. Почали впроваджуватися неперевірені методики, у тому числі й нетрадиційні методи психолого-педагогічної корекції; здійснювалося калькування західних моделей.

Нині науковці-дефектологи усвідомлюють непродуктивність «скоропальних рішень». Науковці-дефектологи виступили як опозиціонери ніби-то до всього новітнього. Фактично, негативно стала оцінюватися вся спеціальна система освіти:

- не потрібні школи-інтернати;
- навчання в школі дітей з ТПМ з 6 років тощо.

За оперативними даними, дітей, які навчаються в масових школах і потребують корекційної допомоги, більше 30 тисяч осіб [1; 7].

Черговий раз у дефектологічній науці та практиці прослідковуються характерні для нашої країни спроби революційної зміни ситуації.

У плані перспектив розвитку й удосконалення державної національної корекційної системи освіти, необхідної допомоги дітям із порушеннями розвитку, ситуація щодо перспектив розвитку корекційної педагогіки є дещо тривожною. Ми вбачаємо, що на фоні прогресивних політичних декларацій, можливе фактичне гальмування.

Науковці Інституту корекційної педагогіки та психології (ІКПП) вважають принциповим еволюційний розвиток державної системи корекційної освіти. Необхідна виважена послідовна трансформація системи на різних рівнях. Більше того, ми вважаємо, що роль науки в цьому процесі має бути провідною і необхідною.

Які ж тенденції можна визначити як основні в процесі розвитку корекційної освіти:

1. Роль науки в цьому процесі має бути основною.

2. Цілеспрямовано здійснювати підготовку висококваліфікованих кадрів за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями і вкінці позбавитися рівня «спеціаліста», який є проміжною ланкою. Магістри в Інституті корекційної педагогіки та психології НПУ імені М. П. Драгоманова вже готуються за двома кваліфікаціями: науковець-дослідник і професіонал-практик – фахівець вищої категорії. Магістр-дослідник і магістр-практик проходять фундаментальну підготовку протягом 2 років навчання. Готувати фахівців високого освітнього рівня мають виші за наявності кваліфікованого професорсько-викладацького складу і відповідно до ліцензійних та акредитаційних вимог.

Інші виші готують бакалаврів за різними формами навчання. Наші випускники мають бути конкурентоспроможними в світовій системі спеціальної освіти.

3. Цілеспрямовано та планово здійснювати перепідготовку кадрів. Слід чітко розмежувати – де перепідготовка, а де підвищення кваліфікації, де в 72 години включена низка загальних курсів.

4. На основі експериментальних даних визначити систему показників інтеграції дитини в масовий загальноосвітній заклад.

5. Забезпечити клінічне, нейрофізіологічне та психолого-педагогічне вивчення контингенту дітей із порушеннями розвитку, які не охоплені державною системою (це діти з комплексними порушеннями) і на основі інтеграції і даних експериментальних досліджень визначити зміст, методи, організаційні форми навчання й виховання. У нашому Інституті здійснено декілька таких досліджень.

6. ІКПП розробив Програму підготовки висококваліфікованих кадрів для інклюзивної освіти і розпочав фундаментальну їх підготовку. Наукова тематика з означеної проблеми задіяна в дослідницькій діяльності Інституту.

7. Ми вбачаємо, що необхідно на основі вивчення загального і специфічного в розвитку дітей із порушеннями різних категорій створити максимально повну модель основних змістових ліній розвитку дитини, визначивши при цьому всі компенсаторні шляхи, які можливі для кожної конкретної категорії.

Висновки. Розвиваючи ідеї Л. С. Виготського, науковці-дефектологи аргументовано доводять необхідність використання сенситивних періодів становлення вищих психічних функцій, розробляють і апробують комплексні програми ранньої (з перших місяців життя) психолого-педагогічної корекції порушених функцій і на цій основі, як можна більш ранньої, повноправної інтеграції дитини в соціальне і загальноосвітнє середовище. Саме такі наукові дослідження – в області ранньої діагностики і ранньої корекції, дозволяють нашим науковцям проектувати в країні систему ранньої діагностики і корекції і на цій підставі вийти на такий рівень психофізичного розвитку дитини, який би дав їй змогу адекватно «влитися» в суспільне середовище на певному віковому етапі. Інтеграція через ранню діагностику і корекцію розглядається нами як один із найбільш перспективних і виправданих напрямів реалізації основної тенденції розвитку корекційної освіти в Україні. В Інституті розроблено програму ранньої діагностики і корекції на основі наукових досліджень.

Більше того, науковцями ІКПП розроблені нові стандарти підготовки фахівців (за різними нозологіями).

На основі експериментальних досліджень визначено новий зміст і форми підготовки, а саме: нові навчальні плани з урахуванням підготовки до роботи з дітьми з аутизмом та комплексними порушеннями; розробляються нові організаційні форми навчання, одна з яких дистанційна, що є особливо необхідним для студентів-інвалідів, яких у нас дуже багато.

ІКПП вважає, що науковці Інституту здатні до такої роботи і основою цього є кадровий потенціал і наявні зрушення в дослідженнях в області нейрофізіології, спеціальної психології, корекційної педагогіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю / В. П. Андрущенко. – К. : Знання України, 2004. – 804 с.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Практикум : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. – 448 с.

3. Жигір В. І. Професійно-педагогічна компетентність менеджера освіти: теоретичні та методичні аспекти : [монографія] / Вікторія Іванівна Жигір. – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2014. – 624 с.

4. Логопедія : підручник/ за ред. М. К. Шеремет. – Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.

5. Нечипоренко В. В. Системний розвиток навчально-реабілітаційного центру як відкритої інноваційної соціально-освітньої інституції : монографія / В. В. Нечипоренко. – Запоріжжя : Видавництво Хортицького національного навчально-реабілітаційного багатoproфільного центру, 2013. – 520 с.

6. Пахомова Н. Г. Теорія і практика професійної підготовки логопедів у ВНЗ : монографія / Н. Г. Пахомова. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 346 с.

7. Синьов В. М. Психолого-педагогічні проблеми дефектології та пенітенціарії / В. М. Синьов. – К. : «МП Леся», 2010. – 779 с.

РЕЗЮМЕ

Синев В. Н., Шеремет М. К. Основные тенденции модернизации подготовки коррекционных педагогов в условиях реформирования образования.

В статье рассматривается проблема модернизации подготовки квалифицированных специалистов для работы в новых условиях специальной образовательной системы. Осуществлен анализ становления системы коррекционного образования в Украине, определены основные направления ее совершенствования (реформирования) и выявлены причины кризиса обучения лиц с особыми образовательными потребностями. Целью статьи является определение основных тенденций модернизации подготовки коррекционных педагогов в условиях современности.

На основе экспериментальных исследований, проведенных специалистами Института коррекционной педагогики и психологии, определено новое содержание и формы подготовки специалистов новой формации. Новые учебные планы с учетом подготовки к работе с детьми с аутизмом и комплексными нарушениями; разрабатываются новые организационные формы обучения; одной из которых является дистанционная, особенно необходимая для студентов-инвалидов, количественный состав которых имеет устойчивую тенденцию к увеличению.

Ключевые слова: модернизация подготовки, коррекционное образование, реформирование коррекционного образования, комплексные нарушения развития, Институт коррекционной педагогики и психологии.

SUMMARY

Sinev V., Sheremet M. The main trends of modernization of the correctional training of teachers in education reform.

In the article the problem of modernization and preparation of skilled specialists is examined for work in the new terms of the special educational system. The analysis of becoming of the system of correction education is carried out in Ukraine, basic directions of its perfection (reformations) are certain and reasons of formation of crisis of education of persons with the special educational necessities.

The purpose of this article is to define the basic trends of modernization of the correctional training of teachers in modern conditions.

On the basis of experimental studies conducted at the Institute of correctional pedagogy and psychology of the identified new content and forms of training of specialists of

new formation. New curriculum based training to work with children with autism and complex disorders; development of new organizational forms of education: one of them is remote, especially necessary for students with disabilities, the quantitative composition of which has steadily increased.

Accordingly, systematic, purposeful work on language development promotes thinking development and namely its leading processes: synthesis, analysis, synthesis, which promotes activation of cognitive processes in general. Through logopedic therapy, influencing the formation of the language and speech components, following the principle "from simple to complex", the positive dynamics in the speech of mentally retarded pupils can be achieved even at the primary education level.

Developing the ideas of L.S. Vygotsky, scientists, speech pathologists convincingly prove the need to use sensitive periods of development of higher mental functions, and develop controls for a comprehensive program of early (first months of life) psychopedagogical correction of the disturbed functions, and on this basis the earliest, full integration of the child in social and educational environment. Such research is in the area of early detection and early correction, allow our scientists to design the country's system of early diagnostics and correction, and on this basis to reach a level of psychophysical development of the child, which gave her the ability to join in a public environment at a certain age stage. Integration through early diagnosis and correction is considered as one of the most promising and viable ways of implementation and the main trends in the development of correctional education in Ukraine. The Institute has developed a programme for the early detection and correction on the basis of scientific research.

Key words: *modernization of preparation, correction education, reformation of correction education, complex violation of development.*